

Beslutningsforslag nr. B 37. Fremsat den 10. januar 1995 af Jes Lunde (SF), Margrete Auken (SF), Steen Gade (SF), Holger K. Nielsen (SF) og Anni Svanholt (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af grønne afgifter for erhverv

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag, der indebærer, at erhvervslivet i løbet af en kortere årrække kommer til at betale grønne afgifter i det omfang, det er nødvendigt for at få omstillet produktionen til at være økologisk bæredygtig.

Afgifterne skal udformes, så de i forhold til deres omkostningsvirkning får den størst mulige effekt inden for bekæmpelse af

- drivhuseffekten (CO₂-udslip)
- forsuring og skovdød (svovl)
- udvaskning af næringssalte (gødning)
- forurening af grundvandet (sprøjtemidler og gødning)

- hjerneskader (opløsningsmidler)
- fiskedød (klor m.v.).

Provenuet af afgifterne føres fuldt ud tilbage til erhvervslivet, så virksomhederne samlet set ikke får forringet deres konkurrenceevne. Pengene fra afgifterne føres primært tilbage som lettelse i virksomhedernes udgifter pr. beskæftiget og til direkte støtte for løsning af miljøproblemer.

Folketinget opfordrer derudover regeringen til at fremlægge en strategi for hurtig udfasning af tungmetaller og andre stærkt miljøskadelige stoffer med henblik på et egentlig forbud mod anvendelse efter en kort årrække.

Bemærkninger til forslaget

Et flertal i Folketinget vedtog i juni 1993 som et led i skattereformen at indføre en række grønne afgifter for at tilskynde til en miljømæssigt mere hensigtsmæssig adfærd. Formålet var samtidig at vedtage en øget beskatning af begrænsede ressourcer og forurening og en mindre beskatning af arbejds løn.

Dette princip støttede SF, men SF gav samtidig udtryk for, at partiet fandt det helt uholdbart, at erhvervslivet, der foretager dispositioner over en meget væsentlig del af det samlede ressourceforbrug, helt blev friholdt for de grønne afgifter.

Regeringen gav principielt SF medhold, og det resulterede i nedsættelsen af et embedsmandsudvalg, det såkaldte Dithmer-udvalg, der skulle kulegrave perspektivet for grønne afgifter i forhold til erhvervslivet.

Dithmer-udvalgets rapport udkom i april 1994, og den viste sig at udgøre et godt udgangspunkt for forhandlingerne om grønne afgifter for erhvervslivet, fordi den dokumenterede

- at grønne afgifter kan tilrettelægges, så de gavner beskæftigelsen, og
- at grønne afgifter er helt nødvendige, for at Danmark kan leve op til de vedtagne handlingsplaner for nedbringelse af miljøbelastningen.

Derfor finder SF det også særdeles kritisabelt, at der stadig halvandet år efter vedtagelsen af skattereformen ikke er lagt et eneste lovforslag om grønne afgifter for erhvervslivet på bordet fra regeringens side.

SF har al mulig forståelse for, at det er godt at forhandle lovstoffet med erhvervslivet, hvis det vil være med til konstruktivt at udforme lovgivningen, så det får den bedst mulige miljømæssige virkning.

Men nu er det i allerhøjeste grad på tide at sende et klart signal til erhvervslivet om, at beslutningsfasen nærmer sig.

SF finder derfor, at regeringen og SF snarest bør indgå en aftale om indførelse af afgifterne, om det niveau de skal indføres på, om en plan for gradvis stigning i dem og om den metode, der skal lægges til grund for tilbageføring af provenuet til erhvervslivet.

SF forventer, at afgifterne senest træder i kraft pr. 1. januar 1996, det tidspunkt, hvor regeringen igen er

fri af den handlingslammelse, den har pålagt sig selv i finanslovforliget med Venstre og Det Konservative Folkeparti.

SF vil pege på følgende emner, som en aftale bør indeholde:

CO₂ og drivhuseffekten

CO₂-afgiften på erhvervslivet bør som beskrevet i Dithmer-udvalgets rapport sikre, at den CO₂-målsætning, Folketinget har vedtaget, kan opfyldes. Ud fra de seneste tal om afstanden mellem prognoser og handlingsplan synes et niveau omkring 300 kr. pr. t at være nødvendigt.

Derudover er der brug for at planlægge en langsigtet stigningstakt samtidig med, at CO₂-målsætningen i et længere forløb må strammes.

SF minder i den forbindelse om, at forbrugerne i dag betaler CO₂-afgift og energiafgift på tilsammen omkring 600 kr. pr. t.

SF er indstillet på, at det er nødvendigt at operere med særlige regler i visse konkurrenceudsatte brancher, i alt fald indtil flere lande indser nødvendigheden af substantielle CO₂-afgifter.

Meningen er ikke at lukke arbejdspladser, men at tvinge virksomhederne til at producere med det mindst tænkelige energiforbrug.

Der kan blive tale om procesafhængige undtagelser koblet med energisyn som anbefalet i Dithmer-rapporten eller en model med marginalafgifter i forhold til en gennemsnitlig branchemæssig energiintensitet som anbefalet af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. Andre muligheder kan også tænkes, men med fastholdelse af den miljømæssige effekt.

Hvis energisyn indgår i regelsættet, må det bygge på gradvist stigende krav, i form af et stigende åremål på pay-back-tiden.

Trafikkens bidrag

SF betragter det som en alvorlig mangel ved rapporten, at arbejdsgruppen har fået besked på at lade trafiksektoren ude af betragtning.

SF ved fra andre rapporter, at trafikken netop ikke kan opfylde sin del af reduktionen i CO₂-udslippene uden yderligere tiltag.

SF er af den opfattelse, at der er brug for en umiddelbar forhøjelse af priserne på benzin og diesel, så de i stedet for at ligge i underkanten af vore nabolandes, Tyskland og Sverige, kommer til at ligge over. Prisafstanden må afgøres af, hvad der kan lade sig gøre uden at skabe nye problemer med grænsehandel.

For erhvervslivets vedkommende må SF derudover pege på, at vægtafgifterne på lastbiler i Danmark ligger alt for lavt i en international sammenligning (rapportens side 213). Efter aftalen om indførelse af en vejbenyttelsesafgift er der sket forskydninger, men det samlede billede er formentlig uændret. Der er brug for at gøre transport dyrere på alle de områder, hvor man kan gøre det, uden at omgåelsesmulighederne er for store. Derfor bør regeringen med det samme undersøge, hvor meget vægtafgiften kan sættes op. Hensigten er også at få en større del af godset flyttet til skinner, hvor energiomkostningen pr. flyttet t/km er lavere.

Danmark må selvsagt internationalt arbejde for højere afgiftsniveauer på fossile brændstoffer af enhver art og en udligningsafgift på a-kraft, så der ikke bliver nogen tilskyndelse til at skifte til denne energiform.

SF vil gerne særskilt pege på flybrændstof som et område, hvor internationale aftaler er af største vigtighed, fordi man formentlig ikke på dette felt kan gøre ret meget nationalt (flyene vil blot tanke i et andet land). SF vil dog i den forbindelse gerne have undersøgt, hvilke virkemidler der kan bruges for at styrke DSB i konkurrencen med indenrigsflyene.

Endelig bør det undersøges, om der generelt er en tilstrækkelig afgiftsdifferentiering til fordel for de mindst forurenende brændstoftyper for forskellige transportmidler, f.eks. skibes forbrug af forskellige typer fuelolie.

Svovl og forsuring

SF støtter som udgangspunkt Dithmer-rapportens forslag om en afgift på 15 kr. pr. kg svovldioxid, kombineret med en model, hvor tærskelværdierne gradvis sænkes.

Men samtidig bør der allerede nu vedtages en strategi for en reduktion af svovludslippet ud over de planlagte 80 pct. i forhold til 1980-niveaet, jf. Dithmer-udvalgets bemærkninger i materialet til mødet med erhvervsorganisationerne den 14. december 1994 om naturens tålegrænse.

Pesticider og vandmiljøet

Der er et klart behov for hurtig handling på dette område, og SF opfordrer regeringen til et øjeblikkeligt initiativ.

Det er SF's fornemmelse, at regeringen reelt er langt fremme med forberedelsen af et forslag til forbud mod en række stoffer og afgift på andre. SF opfordrer til, at det vedtages hurtigst muligt, så yderligere forurening af grundvandet undgås.

Når pengene skal føres tilbage til jordbruget, er det SF's holdning, at en del af provenuet skal bruges til at støtte udvikling af alternative bekæmpelsesmetoder og økologisk landbrug og resten tilbageføres som areal- eller persontilskud, så der gives den maksimale påvirkning i retning af at nedbringe pesticidforbruget.

Kunstgødning

SF vurderer, at der er behov for et betydeligt indgreb for at mindske nitratforureningen, og SF mener ikke, at de hidtidige erfaringer giver grundlag for at vente sig en løsning gennem gødningsplanerne.

SF foreslår en markant afgift på det marginale forbrug ud over 80 pct. af den anbefalede tilførsel. SF er åbne over for at diskutere andre modeller, men målsætningen om en betydelig nedsættelse af nitratned-sivningen skal ubetinget nås.

Tilbageføring må ske ved støtte til økologisk landbrug og som areal- eller persontilskud. Derudover kan man overveje støtte til miljøvenlig teknologi som f.eks. gyllespredere med slæbeslanger m.v., der giver en mere effektiv gødningsanvendelse.

Fosfor

Der er efter SF's opfattelse brug for en undersøgelse af behovet for en afgift på fosfor, der er en medvirkende faktor ved stærk algevækst.

Opløsningsmidler

SF støtter en afgift på klorerede opløsningsmidler og vil gerne have gennemført en vurdering af effekten af en afgift på 5 kr. pr. kg.

SF støtter tilsvarende en afgift på VOC (flygtige organiske opløsningsmidler) og vil gerne have en nøjere belysning af det afgiftsniveau, der skal til for at nå den tidligere radikale miljøministers målsætning om en halvering af forbruget af VOC.

SF vil derudover gerne have belyst, hvordan man undgår en substitution med benzin til f.eks. affedtning.

Tungmetaller

SF foreslår, at regeringen hurtigst muligt kulegrave mulighederne for at forbyde en række stoffer, eventuelt i specifikke anvendelsesformer.

For kviksølv og cadmium er der fastlagt udfasningsstrategier. SF finder, at der umiddelbart er behov for en tilsvarende strategi for bly.

Hvis stoffer ikke kan fjernes helt, er den rigtige løsning formentlig skrappe panteordninger.

Når panteordninger introduceres, vil SF pege på muligheden for, at indlevering af tungmetaller, der ikke er betalt pant for, bør honoreres, f.eks. ved at man kan slippe for at betale pant på et nyanskaffet NiCd-batteri ved at aflevere et gammelt.

Vand

Regeringen argumenterer for, at en vandafgift for erhvervslivet ikke generelt er nødvendig, fordi der er stor forskel på, hvor der er mangel på vand. SF er for så vidt miljømæssigt enig i denne betragtning.

Til gengæld må afgiften så indføres efter regionale kriterier, fordi der vitterligt er store problemer med en for kraftig vandindvinding i mange områder.

Afgiften bør derfor gælde i alle de områder, hvor vandindvindingen ikke er bæredygtig, dvs. dér, hvor der sker en gradvis sænkning af grundvandspejlet, og dér, hvor en del af vandforsyningen allerede nu kommer fra overfladevand. Beslutningsgrundlaget for dette er bragt i orden, idet Vandrådets rapport fra 1992 allerede har foretaget en udpegning af de relevante områder.

På den måde kan vandafgiften gøres miljømæssigt konsekvent. Det er samfundsøkonomisk spild at give kraftige incitamenter til vandbesparelser på steder med rigeligt vand – og at undlade incitamenter på steder med mangel på vand.

Spildevand

SF støtter skattereformens planer om en spildevandsafgift. SF vil derudover pege på en afgift på direkte udledninger, så det undgås, at spildevandet »søger den vej« uden om de afgifter, der knytter sig til de kommunale rensningsanlæg. Udledningsformerne bør sidestilles.

Kræftfremkaldende stoffer

Dithmer-rapporten beskæftiger sig ikke med de kræftfremkaldende stoffer, men henviser til et arbejde i Arbejdsministeriets regi.

SF lægger vægt på, at der i dette regi aftales en strategi for den hurtigst mulige udfasning af alle kræftfremkaldende stoffer.

Affald og emballage

Danmark har i EU-sammenhæng de højeste emballageaffaldsmængder pr. indbygger, bl.a. fordi Danmarks handlingsplaner på området har for lavt et ambitionsniveau. Målet om 50 pct. genanvendelse var reelt næsten nået, inden det blev fastlagt som målsætning.

Skattereformen øger affaldsafgiften betydeligt fra 1997, men denne kan ikke stå alene. Der er også brug for en afgift, der målrettet kan begrænse de lette affaldstyper, der nødvendigvis slipper billigt fra en ensrettet afgift pr. t affald.

SF vil dermed pege på en emballageafgift og efterlyser et udspil fra regeringen på dette område.

Fortidens synder

Regeringens målsætning om en finanslovbevilling på 350 mio. kr. årligt vil gøre oprydningen efter fortidens synder til et projekt, der varer ca. 100 år med den nu kendte viden.

Især i en arbejdsløshedstid taler alt for at øge aktiviteten, specielt da en række affaldsdepoter ellers med tiden kan true grundvandet.

SF foreslår, at der som et led i en aftale om de grønne afgifter for erhverv træffes aftale om en stigning i aktiviteten på dette område.

Tilbageføring af midler

SF tilslutter sig, som det fremgår af beslutningsforslagets tekst, det grundprincip, at provenuet af afgifter skal føres tilbage til erhvervslivet. Formålet er at sikre afgifterne den størst mulige miljøeffekt uden at skade beskæftigelse og konkurrenceevne.

SF tror på, at denne strategi er en nødvendig forudsætning for, at miljøafgifterne på lidt længere sigt kan få en tilstrækkelig størrelse til, at miljøbelastningen bliver nedbragt. SF vil henvise skeptikere til at læse professor Ernst von Weizsäcker's bog »Ecological Tax Reform«, der efter SF's opfattelse indeholder en helt overbevisende argumentation på miljøets vegne.

Tilbageføringen af provenuet kan dels ske til målrettet støtte for løsning af miljøopgaver, herunder oprydning efter fortidens synder, men der vil først og fremmest blive tale om en meget direkte tilbageføring. SF har tidligere nævnt de forskellige muligheder i jordbruget. For industri, håndværk og service er det SF's opfattelse, at der må arbejdes med en model, der bedst muligt kan bidrage til at styrke beskæftigelsen. Der må derfor blive tale om en direkte reduktion i virksomhedernes beskæftigelsesafhængige udgifter under den form, der administrativt og i forhold til EU er mest hensigtsmæssig.

Afslutning

SF's mål med beslutningsforslaget er at fremskyn-
de den politiske proces til gavn for miljøet.

Når økonomiske problemer trænger sig på, er poli-
tikere ofte hurtige til at vedtage kriseløsninger.

Med miljøet er det desværre ofte anderledes. Her
nøjes mange med at holde uforpligtende festtaler,

mens der er alt for langt imellem viljen til konkret
handling.

Beslutningsforslaget viser, at der på en lang række
centrale områder er brug for, at Folketinget tager fat
og vedtager den lovgivning, der alt for længe har væ-
ret brug for.